

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Sacramentalis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

VI. De effectu Pœnitentiæ quoad mortalium remissionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42272

CAPUT VI.

De effectu Pœnitentiæ quoad mortalium remissionem.

RESOLUTIO I. *Peccata mortalia remitti possunt, tum per sacramentum Pœnitentiæ; tum per pœnitentiam quæ est virtus.* PRIOR PARS sequitur ex dictis cap. 27. ubi ostendimus, hoc sacramentum esse à Christo eo fine institutum, ut per illud homo, qui post baptismum mortaliter peccavit, in gratiam cum Deo redeat, quæ ratio est, cur passim à Patribus dicatur, secunda post naufragium tabula. Item materiam hujus sacramenti remotam quidem, esse peccata mortalia post baptismum commissa, proximam verò eorundem confessionem, contritionem, & satisfactionem; ac tandem per formam hujus sacramenti, significari collationem gratiæ, ex se peccatorum remissivæ. Ex quibus omnibus, aliisque similibus manifestum relinquitur, in sacramento Pœnitentiæ esse sufficientem vim, ad remittenda peccata mortalia.

Posterior pars probatur, tum ex Hierem. 18. Ezech. 18. aliisque Scripturæ locis, quæ passim occurrunt; tum quia pertinet ad misericordiam divinam illius misereri, qui spectata humana fragilitate, facit quod potest, ut remissionem peccatorum obtineat; quique ad eum verè, & ex animo convertitur, per pœnitentiam. Spectat ad divinam justitiam, homini verè pœnitenti peccatorum veniam concedere, intuitu passionis Christi, qui est propitiatio pro peccatis nostris; nec pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi: quique nobis abundatissimam redemptionem promeruit. Spectat denique ad providentiam divinam, providere homini, quamdiu est in via, de aliquo medio, quo possit ad terminum æternæ felicitatis pervenire, atque ad eò amovere peccata, quæ obstant, quominus ad terminum illum possit peringere.

Dices, hæc sufficienter præstari in nova lege, per sacramentum Pœnitentiæ. Respondeo, institutionem hujus sacramenti non derogare efficaciam, & perfectioni virtutis pœnitentiæ: quare sicut in lege naturæ, & veteri homines per illam à peccatis verè justificabantur; ita in nova lege, illius vi peccatorum remissionem consequuntur, in voto tamen sacramenti, ut etiam definitum fuit à duobus summis Pontificibus, contra Michaëlem Bavum,

Neque his obstat primò, quod Paulus ad Hebr. 6. docet, impossibile esse eos qui semel illuminati sunt, gustaverunt donum cœlestis, & participes facti sunt Spiritus sancti, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam; ibi enim impossibile sumitur, pro eo quod est valde arduum, & difficile.

Neque obstat secundò, quod Scriptura iudicare videatur, blasphemiam in Spiritum sanctum, & peccatum ad mortem esse irremissibilia: per blasphemiam enim tunc intelligitur peccatum illud, quo quis ex mera malitia tribuit dæmoni, operationes Spiritus sancti; dicitur autem ejusmodi peccatum irremissibile; non quod remitti non possit, sed quia ob duritiam cordis, difficile pœnitentia de eo concipitur. Per peccatum autem ad mortem, commodè intelligi potest impœnitentia finalis, qua quis vult in peccato suo mori; pro quo certum est orandum non esse, si constet de prava illius finali voluntate.

RESOLUTIO II. *Nullus actus pœnitentiæ, præter contritionem, sufficit ordinariè ad remissionem peccati mortalis, extra Sacramentum obtinendam.] PROBATUR, quia quilibet actus inferior est attritio; atqui attritio non sufficit, ut peccatorem extra sacramentum ad justificationem perducatur ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 4. Ergo id soli contritioni tribuendum est. Sequela patet ex dictis: nam cum dictum fuerit, peccatum mortale extra sacramentum per pœnitentiã deleri posse, id autem non competat attritioni, manifestè*

DE POENITENTIA. CAP. VI. 267

nifestè sequitur, eam vim contritioni, eique soli, inter actus poenitentiae tribuendam esse. Quod etiam aperte docet Concil. *Ibidem.*

Idem ostenditur *ratione à priori*: nam etsi hoc totum pendeat ex voluntate Dei qui si vellet, posset hominibus tantum attritis, quaecumque peccata remittere extra sacramentum; congruum tamen fuit, ut nobiliorem dispositionem ad talem effectum exigeret. Remissio enim peccati mortalis, est excellentissimum quoddam donum, quo homo ad amicitiam divinam acceptatur, per infusionem gratiae sanctificantis. Quare æquum est, ut ad illud se disponat extra sacramentum, per nobilissimum poenitentiae actum, qui est contritio, qua homo peccatum suum detestatur, ut summè repugnans amicitiae divinae, eamque penitus destruens, nosque Dei inimicos constituens; quatenus hoc totum spectatur ut malum quoddam Dei, ipsique valde displicens.

Dixi *ordinariè*: nam in casu Martyrii, potest interdum sufficere attritio, ad consequendam, sine sacramento, remissionem peccatorum mortalium; quando nimirum qui ad martyrium trahitur, bona fide existimat se verè esse contritum, cum tamen non sit nisi attritus.

RESOLUTIO III. *Ad remissionem peccati mortalis, necessaria est, per se loquendo, poenitentia formalis: interdum tamen sine ea effectus ille obtineri potest*] **PRIOR PARS PROBATUR**, tum quia quae passim in Scriptura, & Patribus habentur, de necessitate poenitentiae ad remissionem peccatorum, intelliguntur de poenitentia formali, non minùs quàm ea quae in Conciliis traduntur de poenitentia, quae est pars essentialis sacramenti; tum quia congruum est ut homo, per se loquendo, non accipiat remissionem peccati, nisi de eo doleat, & ab illo animum formaliter avertat; quod non fit nisi per formalem poenitentiam.

Secunda pars suadetur; nam amor Dei super omnia est dis-

est dispositio sufficiens extra sacramentum, ad obtinendam remissionem peccatorum mortalium; ea enim est perfecta ad Deum conversio, per quam homo ex congruo meretur, ut Deus vicissim ad ipsum per gratiam sanctificantem convertatur, juxta illud *Zachar. 1.* Convertimini ad me, & ego convertar ad vos. Unde *Joan. 14.* dicitur, Deum diligere eum à quo diligitur, ad eum venire, & apud eum mansionem facere, quod fit per collationem gratiæ habitualis. Et *Luc. 7.* dicitur, Peccata multa fuisse remissa Magdalena, eo quòd dilexisset multum. Potest ergo remissio peccati mortalis obtineri, sine formali poenitentia.

Confirmatur: nam nulla haberi potest connaturalior dispositio ad habitum charitatis, quam actus amoris Dei super omnia. Ergoposito tali actu, infunditur habitus charitatis, qui etsi in nostra sententia, à gratia habituali distinguatur, cum ea tamen infallibiliter conjunctus est. Rursus cum remissio peccati mortalis sit effectus formalis gratiæ sanctificantis, sequitur de primo ad ultimum, amorem Dei super omnia, esse optimam dispositionem ad remissionem peccati mortalis; ac proinde eam remissionem obtineri posse, sine formali poenitentia.

Nota 1. Eum quidem non censeri diligere Deum super omnia, qui cogitans de peccato suo practicè ut detestando, non fertur in illud per actum quendam formalem doloris, aut detestationis. At verò fieri potest, ut peccator divino auxilio adjutus adeò intentus sit cogitationi divinæ bonitatis, ut nequaquam sui status recordetur; divina enim bonitas, & peccatum sunt duo objecta toto cælo distincta, ut mirum non sit, quòd homo eorum unum animo verset, etsi de alio non cogitet. Hinc autem sequitur, posse peccatoris voluntatem excitari ad amandum Deum, etsi nullum actum detestationis circa peccatum eliciat; & sic dicimus amorem Dei super omnia, sufficere ad
obtinend-

obtinendam remissionem peccati mortalis, sine poenitentia formali.

Nota 2. Etiam in casu illo oblivionis, vel actualis inconsiderationis peccati, virtuales poenitentiam includi in amore Dei super omnia: atque adeo eam saltem esse necessariam, ad remissionem peccati mortalis. Cujus ratio est, quia amor Dei super omnia adeo perfectus & efficax est, ut illius vi moveretur peccator ad formalem detestationem peccati, si hoc illius menti occurreret. Quia scilicet, qui aliquem efficaciter & perfecte amat, ex vi ipsius amoris nititur quantum potest, destruere id omne quod ei displicere novit: qui ergo ita affectus non est, non potest dici quod amet Deum super omnia; ac proinde remissionem peccatorum, sine poenitentia virtuali obtinere nequit.

Nota 3. Ex quorundam sententia, quod sicut amor Dei super omnia virtualiter includit contritionem: ita vice versa, contritio includit virtualiter amorem Dei super omnia: quatenus ille qui peccatum detestatur, ut summè repugnans divinæ bonitati, ita comparatus est, ut si Deus ut amandus illius menti occurreret, statim exciteretur ad amorem illius, ex vi detestationis, qua fertur in peccatum. Ad eum modum quo, odium illud quo quis peccatum detestatur, ut excludens à beatitudine, ita includit virtualiter amorem propriae beatitudinis; ut si ea menti proponeretur, ad amorem formalem propriae beatitudinis excitaret.

RESOLUTIO IV. *Potest peccator per contritionem justificari, etsi non eliciat actum formalem amoris Dei super omnia.* RATIO EST, quia vera contritio reperiri potest sine actu formali amoris Dei: peccatum enim est objectum à Deo omnino distinctum, & contritio circa illud versatur per modum fugæ; amor verò in Deum tendit, per modum prosecutionis. Quisquis autem facile experiri potest, se interdum elicere actum fugæ, etsi nullum actum prosecutionis

eliciat. Item potest sibi objicere peccatum, ut summè detestandum, etsi non cogitet formaliter de Deo, ut summè diligendo: & consequenter voluntas potest formaliter detestari peccatum, etsi formaliter Deum non diligit. Quòd cum ita sit, negari non potest, quin contritio sufficiat ad remissionem peccati mortalis, etsi cum actu formali amoris Dei conjuncta non sit. Cùm enim Scriptura, Concilia, & Patres tribuant contritioni vim obtinendi remissionem peccatorum, eam illi tribuunt, etsi non sit conjuncta cum actu formali, sine quo reperiri potest; præsertim cum agant de ultima dispositione, qua posita statim gratia infunditur. Et aliunde ipse actus contritionis virtualiter includat, modo prædicto, amorem Dei super omnia, & sit perfectissima dispositio ad destructionem peccati, quæ haberi possit per modum fugæ.

Dices primò, contritio est detestatio de peccato, propter Deum summè dilectum. Ergo necessariò præsupponit formalem Dei amorem super omnia; atque adeò remissio peccati mortalis obtineri non potest per contritionem, quæ cum formali Dei amore conjuncta non sit. *Respondeo*, contritionem dici posse detestationem de peccato propter Deum summè dilectum, non quod necessario formalem actum amoris Dei supponat, sed quia talem amorem virtualiter includit, modo ante explicato.

Dices secundo, nemo potest attentè inspectam habere gravitatem peccati mortalis, ut summè repugnantis divinæ bonitati, nisi prius ponderet bonitatem, & majestatem infinitam Dei. Ergo non potest elici actus odii seu detestationis circa peccatum, ut per illud divina bonitas offenditur, quin prius voluntas in formalem Dei amorem prorumpat. *Negatur consequentia*. Requiritur quidem, ut consideratio bonitatis divinæ præcedat detestationem peccati; at verò postquam intellectus in ea contemplatione aliquam-

aliquamdiu commoratus est, potest facile, relicta consideratione directa bonitatis divinæ, gravitatem & malitiam peccati voluntati proponere, & eam tamdiu versare donec voluntas supernaturali auxilio adjuncta, in actum detestationis erumpat: etsi nondum ullum formalem amoris actum erga Deum directè elicuerit.

RESOLUTIO V. *Ad veram contritionem non opus est, ut ea sit absolute summa quoad intensiorem, aut etiam comparative, ita ut homo intensius peccatum detestetur, quam quodcunque aliud malum: sed sufficit intentio ad actus substantiam requisita.*]

PRIMA PARS PROBATUR in primis, quia Scriptura, ex qua maximè desumenda est necessitas contritionis, jubet tantam ut ad Deum convertamur, & avertamur à peccato, nulla facta mentione conversionis, vel aversionis summè intensæ: *Zachar. 1.* Convertimini ad me, ait Dominus exercituum, & convertar ad vos *Isa. 55.* Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus.

Nec refert quòd interdum exigat, ut homo ad Deum convertatur ex toto corde: hoc enim fit, quando ad illum convertitur, ut ad ultimum finem; & avertitur à creatura, ut ab ultimo fine: seu quando ita affectus est, ut creaturas omnes Deo postponat, & paratus sit nuncium iis remittere, potius quam Deum offendere; ad quod non requiritur summa actus intensio.

Alia ratio est, quia cum detestatio peccati, de qua agimus, sit actus supernaturalis ab auxilio divino procedens, & ejusmodi auxilium majus, & majus conferri possit; nulla detestatio peccati adeo intensa est, quin intensior haberi possit.

Secunda pars ostenditur, quia si intensio illa comparativa ad contritionem esset necessaria, sequeretur peccatorem qui actu nullius rei temporalis dolore tangitur, se disponere ad justificationem, &

gratiam recipere. per dolorem peccatorum intēsum tantum ad unum gradum; alium verò qui ob parentis, vel filii mortem affectus esset dolore intenso ut decem, non posse justificari, nisi eliceret actum contritionis intēsum ad undecim gradus: quod sine ulla probabilitate asseritur. Præsertim cum iste sine peccato, imò & cum laude, eo modo ob filii necem tritari possit, ut si, verbi causa, sciat eum interemptum fuisse, dum actu peccatum mortale perpetraret, & nullum superfuisse locum pœnitentiæ, merito peccet.

Deinde, videmus interdum viros sanctissimos, majori dolore affici ob damnum aliquod temporale, quam propter peccata ab ipsis commissa, verbi causa, David 2. Reg. 29. tot signa doloris ostendit, ob mortem filii sui Absalonis, ut meritò videatur intensius doluisse quam ob peccata adulterii, & homicidii à se patrata. Quis autem dicat, eum peccatorum suorum remissionem non obtinuisse?

Tertia pars colligitur ex dictis; nam Scriptura exigit tantum veram detestationem peccati, & dolorem de illo, est autem vera detestatio peccati, etsi non habeat ullum certum intensiōnis gradum: quemadmodum est talis, etsi non sit summè intensa, sive absolute, sive comparative. Per suam enim entitatem substantialem, ut ira loquar, est actus supernaturalis per se sufficienter proportionatus, ad obtinendam gratiam habitualem; & præterea efficaciter separat cor à peccato, illudque convertit ad Deum, ut ad ultimum finem super omnia dilectum; quare nihil illi deest, ad veram & substantialem contritionem.

RESOLUTIO VI. *Ad veram contritionem requiritur quod sit summa appetitively.*] Ut hoc intelligas, nota dolorem de peccatis conceptum, esse posse summum duobus modis, nimirum intensivè, & appetitively. Dicitur *summus intensivè*, quando fit cum maximo conatu voluntatis, divino auxilio præventæ & adjunctæ,

adjunctæ, *summus verò appretiativè*, quando eadem voluntas magis detestatur peccatum, quàm reliqua omnia mala: ita ut paratior sit quodcunque malum subire, quam Deum offendere. Hic autem dolor à priori separari potest: nam sicut videmus scēminam interdum acrius dolere ob mortem filii, quam ob mortem mariti, quem tamen pluris æstimat; ita fieri potest, ut quis vehementiùs tristetur, ob malum aliquod temporale, quam ob peccatum mortale: & tamen sit paratus mortem subire, & quæcunque alia mala perpeti, potiùs quàm Deum offendere; quia videlicet pluris æstimat amicitiam divinam, quæ peccato violatur, quàm quæcunque bona creata.

Quare autem magis intensè doleamus, ob malum quod minoris æstimamus, & vice versa causa est, quia bonum quo nos privat, magis afficit partem inferiorem, & imaginatio apprehendit illud ut valde sibi consentaneum: quare voluntatem movet ut propter illius amissionem vehementer doleat. Contrà verò, quia interdum id quod secundum rectum judicium rationis, majus & præstantius bonum æstimatur, minùs sensum afficit: ideo voluntas remissius de illius amissione tristetur, utpote quæ à parte sensitiva, ad vehementiùs dolendum minimè impellitur.

Hoc posito, *probatúr resolutio* iis Scripturæ locis, quibus pœnitentia præcipitur ex toto corde. *Deuteronom. 4.* Cùm quæsieris Dominum, invenies eum, si toto corde quæsieris eum, & tota tribulatione animæ tuæ. *Hierem. 29.* Quæretis & invenietis me, cùm quæsieritis me, in toto corde vestro. *Joël. 2.* Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu, & planctu. Ex iis enim aliisque similibus sic argumentor. Eodem modo præcipitur in Scriptura contritio, quo amor Dei, ut nimirum tam hic, quàm illa fit super omnia; atqui ad satisfaciendum præcepto amoris Dei, necesse est, ut homo Deum amet super omnia

omnia

omnia appetiatiuè, seu ut tanti faciat amicitiam diuinam, ut potius rebus omnibus creatis, quàm illà privari velit. Ergo etiam ut quis præcepto pœnitentiæ satisfaciatur, debet detestari peccatum super omnia appetiatiuè, ita ut malit potius quamcunque pœnam subire, quàm Deum offendere. Imò unum ex alio necessariò sequitur: nam non possumus Deum amare super omnia, nisi peccatum super omnia detestemur; siquidem peccatum directè aduersatur voluntati diuinæ, & illius nobiscum amicitiam funditus destruit.

RESOLUTIO VII. *Vera contritio ad justificationem sufficiens, in momento, sine ulla temporis continuatione haberi potest.*] **PROBATUR** 1. ex Scriptura quæ gratiam promittit ei, qui ad eum per veram pœnitentiam convertitur: ille autem ad Deum dicitur converti, qui ex toto corde detestatur peccatum, quod in instanti fieri potest, absque ulla continuatione temporis. *Confirmatur*, nam sicut Scriptura non exigit in pœnitentia intensionem aliam actus, quàm eam quæ ad substantiam illius requiritur; ita non postulat aliam actus extensionem, seu durationem præter eam, quæ ad illius substantiam & entitatem sufficit. Potest autem contritio, cum sit actus à potentia spiritali elicitus, quicquid ad entitatem illius, & rationem substantialem pertinet, habere in instanti: quare in unico instanti habere potest statum & perfectionem contritionis, qualis ad justificationem requiritur.

Probat 2. Nam etsi continuatio libera actus boni sit honesta, & laudabilis, non tamen mutat speciem & substantiam actus; sed est quid illi accidentarium & extrinsecum. Quare contritio in eodem instanti quo elicitur, habet speciem, substantiam, & rationem contritionis, & consequenter nihil illi deest ad veram pœnitentiam, qualis ad justificationem requiritur.

Obijcies primò; perfecta contritio est dispositio ad gratiam

DE POENITENTIA. CAP. VI. 275

gratiam sanctificantem : dispositio autem præcedit formam, ad quam subjectum præparat. Ergo contritio gratiam præcedere debet, & consequenter durare donec illa infundatur. *Respondeo* duplicem esse dispositionem ad formam aliquam, nimirum remotam, & proximam : inter quas illud est discrimen, quod remota ut sic tempore præcedit formam, proxima verò naturâ dumtaxat. Cæterum contritio est proxima dispositio ad gratiam, ut patet ex dictis: quare non præcedit illam tempore, sed tantum natura.

Objicies secundo, si eodem temporis momento quo actus contritionis elicitur, infunditur gratia, qui conteritur potest esse certus se habere gratiam. *Respondeo* idem inconueniens sequi ex opposita sententia : nam si duratio aliqua est in præcepto, assignet quanta illa sit, & tum qui per tantum temporis contritionis actum protraxerit, certus erit de sua gratia : sicut ergo dicere debet, non ideo aliquem esse certum se esse in gratia, quod per aliquam temporis moram elicerit actum contritionis, sine ulla interruptione : quia non propterea novit, an actus ab eo elicitus sit supernaturalis, & qualis ad justitiam requiritur : ita propter eandem rationem, dicemus nos eum qui justificatur, eodem momento temporis quo conteritur, non esse certum se accepisse gratiam.

RESOLUTIO VIII. *Ad veram contritionem non opus est, ut de singulis peccatis singuli doloris actus habeantur, sed sufficit unus doloris actus, qui generatim feratur in omnia peccata.*] Sequitur ex præcedentibus: ostensum enim est veram contritionem, quæ sufficit ad peccatorum remissionem, haberi posse in momento. At si quot peccata mortalia fuere patrata, tot eliciendi essent actus doloris, cum illa innumera esse possint, longo tempore opus esset ad dolendum de singulis, tantum abest ut dolor in unico instanti haberi posset.

Deinde non sunt multiplicanda præcepta sine necessitate: at nulla est necessitas dicendi, ejusmodi distinctos doloris actus esse præceptos iis, qui plura commiserunt peccata: nam Scriptura simpliciter exigat poenitentiam & conversionem cordis, quæ sicut sine intensione, & duratione; ita sine multiplicatione actuum probè intelligi, & subsistere potest. Maximè cum unicus detestationis actus, ad innumera peccata extendi queat, sub ea ratione universali, quam supra diximus in contritione spectandam esse; nimirum ut sunt contraria bono divino, & illius amicitia adversantia.

Objiciet aliquis, quodlibet peccatum est particularis, & distincta aversio à Deo: ergo ad cujuslibet remissionem necessaria est particularis, & distincta ad Deum conversio; quod non nisi per distinctos contritionis actus fieri potest. *Respondeo* ad remissionem peccatorum requiri, vel particulares & distinctas conversiones, quæ distinctis aversionibus respondeant, vel unam generalem quæ particulares eminenter complectatur, aut illis æquivalet; qualis est unica & simplex detestatio peccatorum omnium, propter Deum summè dilectum. Imò si res attentè inspiciatur, utilis est & securius actum aliquem detestationis, circa omnia peccata generalim elicere, quam velle tantum de singulis, per singulos actus conteri: in illa enim detestatione generali peccata omnia includuntur; at vero si quæ oblivioni tradita sunt, quod ut plurimum contingit, ea in singularibus aliorum detestationibus non comprehenduntur.

RESOLUTIO IX. *Præceptum contritionis non obligat, cum primum homo advertit se esse in peccato mortali, nec in diebus festis, per se loquendo.*] PRIOR PARS PROBATUR, quia si ejusmodi obligatio haberet locum, sequeretur hominem toties peccare mortaliter, quoties peccata recolens de iis non doleteret, quod incredibile videtur; cum fideles ejusmodi
omissio

DE POENITENTIA CAP. VI. 277

omissionem non soleant confiteri, neque ipsi confessarii quantumvis pii & docti, moneant in ea committi peccatum.

Sed possunt hic nonnulla objici Primò illud Eccl. 5. Non tardes converti ad Dominum, nec differas de die in diem: subito enim veniet hora ejus. In quibus verbis videtur contineri præceptum statim poenitentiam agendi. *Respondet* hoc loco non agi contra eos, qui post peccatum commissum, prima data occasione de eo non conteruntur, sed contra illos qui ex proposito, aut culpabili animi tepiditate differunt poenitentiam de mense in mensem, aut de anno in annum, qui vix à gravi divinæ bonitatis, & gratiæ contemptu excusari possunt, juxta illud Pauli ad Romanos 2. An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnitis, &c.

Rursus objicitur, nos teneri succurrere proximo, statim atque percepimus eum in gravi aliqua necessitate corporali versari: unde sequitur à fortiori, nos teneri consulere propriæ salutis, & incolumitati spirituali statim atque eam nobis innotescit. *Respondet*, neganda est consequentia: Et ratio discriminis est, quia si semel amittatur vita corporalis, ea nunquam recuperari potest: vita autem spiritualis potest recuperari, quandiu homo vivit. Quare etsi homo statim teneatur proximo opem ferre, quando videt eum in proximo vitæ discrimine versari; non ideo sequitur eum qui est in peccato mortali, teneri statim contritionis actum elicere: sicut non teneretur statim auxiliari proximo, si remedium sine periculo differri posset.

Præterea objicitur, qui aliquid alteri debet, teneatur statim restituere, & damnum resarcire. Ergo peccator teneatur statim Deo facere satis, & restituere ei honorem, quem peccando abstulit. *Respondet* pariter negando hanc consequentiam; nam per dilationem restitutionis augetur damnum proximo illatum, quare non mirum est si debitor teneatur

statim restituere: sicut autem per peccatum nullum Deo damnum inferitur, ita per dilationem poenitentiae nullum ejusmodi damnum augetur: quare non opus est, ut statim fiat satisfactio, sed suo tempore.

Posterior pars suadetur: nam si praeceptum contritionis diebus festis obligaret, ea obligatio deduceretur, vel ex re iis diebus praecepta, vel ex fine praecepti. Non ex re praecepta: nam duo praecipuntur diebus festis, nimirum ut Missam cum attentione audiamus, & ab operibus servilibus abstinemus: Possimus autem ritè ea praecepta exequi sine contritione, ut perspicuum est. Non etiam ex fine praecepti, quia ut ajunt communiter Theologi, finis praecepti non cadit sub praeceptum. Quare licet observatio festorum sit eo fine instituta, ut sanctificemus animas nostras Domino, eaque sanctificatio fieri non possit extra sacramentum, nisi per veram contritionem, vel amorem Dei super omnia: non propterea contritio vi illius praecepti est necessaria; quod similiter de amore illo Dei sentiendum est.

Dices, Deum non rectè coli, per actus ipsi minimè gratos, quales illi sunt qui fiunt in peccato mortali: ac proinde opus esse ad legitimam festorum observantiam, ut peccator se ad contritionem excitet. *Respondet*, quòd etsi per ejusmodi actus non colatur Deus, quantum quidem necesse est, ut homo gratiam divinam sibi comparet: colitur tamen per illos, quantum opus est ut peccatum vitetur, & praecepto satisfiat.

RESOLUTIO X. *Praeceptum contritionis obligat saltem in articulo mortis.* } **RATIO EST**, quia praecepta non imponuntur hominibus, nisi pro hac vita. Ergo si quis ante articulum mortis, non implevit praeceptum contritionis, in eo illud exequi debet; alioqui in aeternum damnabitur, cum in futuro saeculo nullus sit locus poenitentiae.

Dico,

DE POENITENTIA CAP. VI. 279

Dico, si antè, illud non implevit: nam si aliàs de peccato verè contritus fuit, non tenetur tunc de illo iterum conteri; non enim datur præceptum de iteranda pœnitentia, sed de agenda: quamquam non parum utile sit eam repetere. Imò si quis per sacramentum cum attritione justificatus fuit, probabilius mihi est, cum non teneri de novo ad contritionem elicendam, quia contritio non præcipitur, nisi existenti in peccato mortali, qui verò quavis ratione justificatus fuit, jam non est in peccato: quare ille non tenetur conteri. Hinc *Luc. 15.* dicitur, Justos non egere pœnitentia.

Sed adversus duplicem hanc limitationem resolutionis nostræ, nonnulla possunt objici. *Adversus primam dici potest*, verum quidem esse, unico actu contritionis peccata remitti: hoc tamen non obstare, quominus homo aliquando, & saltem in articulo mortis, teneatur conteri de peccatis remissis: quia cum satisfactio per unicam contritionem exhibita, non sit integra, per alium actum perfici debet.

Verum licet unica contritio non sit æqualis injuriæ, est tamen talis, qualem Deus exigit ab homine, ut ipse veniam tribuat, ac debitum integrè quoad culpam remittat, quare nulla alia ad hunc effectum est necessaria: aliàs si æqualitas spectetur, sexcentæ non sufficient.

Adversus secundam limitationem sic argui potest. Ideò impositum est homini præceptum contritionis, ut pro culpa commissa Deo satisfaciat quantum potest; at quando justificatur in sacramento cum sola attritione, non satisfacit quantum potest. Ergo adhuc implendum illi superest præceptum contritionis. *Respondet* hominem teneri Deo sufficienter satisfacere pro culpa commissa: at extra sacramentum, vel actum formalem amoris, non satisfacit sufficienter, nisi per actum contritionis; in sacramento verò per solam attritionem sufficienter satisfacit, quia Deus ob merita Christi in sacramento applicata,
supplet

supplet defectum hominis, & ei simpliciter remittit injuriam, ac si integrè solvisset. Unde attritio cum sacramento æquivaleret contritioni.

RESOLUTIO XI. *Quando peccatum mortale remittitur quoad culpam, pœna æterna etiam illi remittitur: non tamen semper tota pœna temporalis tollitur.*

PRIMA PARS PROBATUR, quia de lege ordinaria, non remittitur peccatum mortale nisi in justificatione, quæ fit per gratiam sanctificantem; hæc autem gratia reddit hominem justum, & filium Dei, ac hæredem gloriæ æternæ, quæ directè opponitur pœnæ æternæ. Quare eò ipsò quòd peccatum mortale alicui remittitur, reatus etiam pœnæ æternæ censetur auferri. Et ita determinat Concilium Trident. *sess. 6. cap. 14.*

Secunda pars probatur 1. Ex eodem Concilio Trident. *sess. 6. cap. 14.* ubi hoc discrimen constituitur, inter sacramenta Pœnitentiæ, & Baptismi, quod in illo non semper tota pœna temporalis, sicut in hoc, remittitur, & *sess. 14. can. 12.* de sacramento Pœnitentiæ, hoc statuitur. Si quis dixerit, totam pœnam simul cum culpa, remitti semper à Deo, satisfactionemque pœnitentium non esse aliam, quàm fidem qua apprehendunt Christum pro eis satisfecisse, anathema sit.

Probatum 2. Ratione tum à priori, tum à posteriori. *A priori* quidem ex ordine justitiæ qui exigit, ut qui Deum offendit ipsi satisfaciatur; at quamvis homo non possit Deo satisfacere pro pœna æterna, potest tamen pro temporali: quare ad justitiam pertinet, ut pro illa satisfaciatur; sicut ad misericordiam spectat, ut æterna pœna gratis illi condonetur. *A posteriori* verò eadem veritas evidenter colligitur ex triplici capite. Primò ex pœnitentiis quæ in confessione imponi solent. Secundò ex indulgentiis quas interdum summus Pontifex concedit. Tertiò ex pœnis quas animæ in purgatorio patiuntur. Ratio enim postulat, ut nisi remittatur pœna, quod fit per indulgentias, satisfactio fiat in hac vita, quod fit per opera à confessario injuncta.

DE POENITENTIA CAP. VII. 281

injuncta, aut certe ut in alia, poena à Deo statuta suffineatur, quod fit in purgatorio.

Dices cum Novatoribus, Scripturam asserere, Deum non amplius recordari peccatorum, quæ remissa sunt; item avertere faciem suam ab illis, eaque non imputare & similia, quæ non rectè dicerentur, si Deus pro peccatis illis poenam aliquam imponeret. *Respondeo*, Deum eatenus oblivisci peccatorum quæ remissa sunt, quatenus ea non punit poenâ æternâ, quæ ipsis debebatur, neque propter illa respicit amplius hominem, ut inimicum & odio dignum: sed eum diligit ut amicum, in dō ut filium, ac hæredem regni cœlestis, & ut talem leviter punit, eo modo quo parentes corripiunt filios suos, quos impensè diligunt.

Nota; quòd etsi non semper dum remittitur peccatum mortale, remittatur tota poena temporalis illis debita: interdum tamen contingere potest, pro ratione contritionis, ut integra poena penitus deleatur. Sicut enim quò perfectior est hominis contritio, eò major, cæteris paribus, illi gratia infunditur; ita etiam eò major poena temporalis illi remittitur. Unde contritio ad tantam perfectionem pertingere potest, ut intuitu illius tota poena deleatur.

CAPUT VII.

De quibusdam aliis effectibus Pœnitentiæ.

RESOLUTIO I. *Peccatum veniale remitti potest, tam per sacramentum, quàm per virtutem Pœnitentiæ.* PRIMUM patet ex verbis illis *Joan. 20.* Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. ea enim generalia sunt, & ad peccata omnia actualia extenduntur. Quare cum per illa detur potestas absolvendi à peccatis in sacramento Pœnitentiæ, dubitari non debet, quin ea facultas etiam ad remissionem venialium extendatur.

Confirmatur; nam non tantum peccata mortalia, sed